

Seletuskiri Eesti Üliõpilaskondade Liidu 2027. aasta Riigikogu valimiste platvormi juurde

1. **Tasuta kõrgharidus** ja kõrghariduse piisav rahastamine.

- 1.1. Igal Eesti elanikul peab olema õigus tasuta eestikeelsele kõrgharidusele täiskoormusega tasemeõppes.
- 1.2. Tegevustoetuste protsentuaalne määr kõrgharidus asutustele peab suurenema.
- 1.3. Oluline on pöörata senisest **rohkem tähelepanu kõrghariduse kvaliteedile**, kasutades muuhulgas ära Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri kompetentsi. Samal ajal on oluline tagada tipptasemel, motiveeritud ja hästi tasustatud õppejõudude olemasolu.
- 1.4. Eelnimetatu saavutamiseks peab kõrghariduse **rahastus käima ühes tempos 1,5% SKP-ga**, arvestades ka elukalliduse tõusuga.

Igal inimesel, kes Eestis elab, peab olema võimalus **omandada eestikeelset tasuta kõrgharidust** tasemeõppes – nii bakalaureuse-, magistri- (sh integreeritud) kui ka doktoriõppe tasemel. Kui tudeng õpib ühel neist tasemetest täiskoormusel, peab tal olema õigus seda teha maksmata õppemaksu.

Kuigi terminit “tasuta kõrgharidus” kasutatakse tihti, on täpsem öelda “õppemaksuta kõrgharidus”, sest õppemaksu puudumine ei tähenda seda, et tudengil puuduksid muud kulutused, mis lisanduvad seoses kõrghariduse omandamisega. EUROSTUDENT 8 andmetel on ühe tudengi keskmised igakuised kulud on 1023 eurot¹.

¹ Hauguas, S., Kendrali, E., Kletter, T., (2023) EUROSTUDENT 8 Eesti

Kõrgharidussüsteem ei pea olema mitte ainult õiglase riigi, tööturu ning ühiskonna huvides, vaid **meelitama ka potentsiaalset tudengit kandideerima**. Analüüsid Ameerika Ühendriikides on näidanud, et üheselt mõistetav tasuta kõrgharidus suurendab vastuvõttu, samas kui tingimuslik õppeteenustasude vabastus hirmutab osa inimesi kõrgharidusest eemale².

Arvestades, et teadusuuringud on tõestanud **kõrgharidusega inimeste paremat tervisekäitumist, pikemat eluiga** ning loomulikult **suuremat töötasu**, mis tööjõumaksudena ka riigile tagasi tulevad, on suurem kõrgharitud inimeste osakaal riigile ja ühiskonnale kasulik. Samuti on kõrgharidusega inimeste osakaalu suurendamise võtnud sihiks Eesti 2035 haridusvaldkonna strateegia³. Seega toetab EÜL iga Eesti elaniku võimalust saada tasuta eestikeelset kõrgharidust ning usume, et seekaudu **investeeringe inimestesse**, kes pärast lõpetamist majandusse ja ühiskonna toimimisse panustavad.

Kõrghariduse rahastamine vähemalt 1,5% mahus **SKP-st** tuleneb rahvusvahelisest praktikast ning selle on võtnud sihiks ka EÜL koos oma partneritega (Eesti Haridustöötajate Liit ja akadeemilised ametiühingud) ühiselt allkirjastatud haridusleppes⁴.

tulemuste lühiülevaade. PRAXIS.

https://www.praxis.ee/uploads/2022/02/EUROSTUDENT8_Lopparuanne.pdf

² Burland, E., Dynarski, S., Micheltmore, K., Owen, S., & Raghuraman, S. (2022). *The Power of Certainty: Experimental Evidence on the Effective Design of Free Tuition Programs* (No. w29864). National Bureau of Economic Research.

nber.org/system/files/working_papers/w29864/w29864.pdf

³ Kolmanda taseme haridusega 25–34a osakaal (%) aastal 2020 40,8% ja eesmärgiks on võetud 45%,

hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_kinnitatud_vv.pdf

⁴ Hariduslepe sõlmiti EÜL-i, Eesti Haridustöötajate Liidu ja akadeemiliste ametiühingute poolt 2021 sügisel ning selle tekstiga on võimalik tutvuda EÜL-i kodulehel: eyl.ee/eesti-hariduslepe

Tegevustoetuste protsentuaalsed määrad ülikoolidele peavad suurenema. See tagab, et kõrgharidusasutused saavad keskenduda enda põhieesmärkidele: kvaliteetne õpetamine ja teadustöö. **Stabiilne ja substantiivne baasrahastus vähendab kõrgharidusasutuste sõltuvust projektipõhisest rahastusest** ning aitab vältida olukorda, kus töötajate koormust või tudengite arvu kasutatakse eelarve tasakaalustamiseks samaaegselt ohverdades kvaliteedi arvelt.

Tegevustoetuste roll õppejõudude palkades on märkimisväärne ning ühiskond ei tohi püsida olukorras, kus "Õpetaja õpetaja teenib vähem kui õpetaja"⁵. **Madalad palgad kõrgharidusasutustes viivad ka teadlaste väiksemale järelkasvule, lahkumisele ja õppekvaliteedi langemisele**, mis omakorda mõjutab Eesti võimekust rahvusvahelises konkurents. Riik peab tagama, et iga aastased tegevustoetused kõrgharidusasutustele on piisavad, et tagada kõrghariduse konkurentsivõimekus ja õppekvaliteet.

2. Piisavad **sotsiaalsed garantiid**, mis lubavad üliõpilastel **keskenduda õppimisele**.

2.1. Õppetoetused peavad aitama õppida neil, kel pole piisavat muud sissetulekut, ning töötamine õpingute ajal peab olema valik, mitte majanduslik sund.2.2. Õppetoetused peavad olema indekseeritud elukallidusega, et nende mõju ja eesmärk ei hägustuks.

70% Eesti üliõpilasi töötab õpingute kõrvalt, enamus neist vajadusest katta enda elamiskulud⁶. Samas on teada, et **suur töötamise määr takistab**

⁵ Land, T. (2024) Kõrghariduse rahastamise kasv ei ole lisaraha.

<https://www.err.ee/1609271082/tiit-land-korghariduse-rahastamise-kasv-ei-ole-karbitav-lisaraha>

⁶ Hauguas, S., Kendrali, E., Kletter, T., (2023) EUROSTUDENT 8 Eesti

tulemuste lühiülevaade. PRAXIS.

https://www.praxis.ee/uploads/2022/02/EUROSTUDENT8_Lopparuanne.pdf

õppimisele keskendumist⁷. Üliõpilaskonna poolt on ootus, et riik süsteemi rahastajana loob ja hoiab sellise sotsiaalsete tagatiste **süsteemi**, mis **võimaldab üliõpilastel õpingutele keskenduda** ning mille **toetusmeetmed käivad kaasas elukalliduse kasvuga**. Variant on täiendavalt rahastada nii olemasolevat süsteemi kui ka (põhjaliku analüüsi järel) luua uus. Ka Arenguseire Keskus on toonud välja, et 2013. aasta kõrgharidusreform pole vähendanud üliõpilaste töötamist ning Eestis napib vajaduspõhiseid õppetoetusi vähekindlustatud üliõpilastele⁸.

Vajaduspõhiste õppetoetuse kahekordistumine 2023. aastal oli esimene kord aastast 2013. Küll aga ei püsi raha väärtus sama ning elukalliduse tõusu märkavad kõige enam tudengid, kes tihti igat eurot loevad. Statistikaameti hinnangul kasvas tarbijahinnaindeks Eestis ajavahemikus 2024–2025 kokku ligikaudu 6,1%⁹. See tähendab, et 2024–2025 aastate vahemikus on õppetoetuse reaalkaas elukalliduse kahanenud juba 8–9€. **Riik peab tagama, et õppetoetused ei jääks unuarusse ka järgmisel kümnendil**, vaid tuleb kindlustada, et õppetoetused, mis aitavad ühiskonna ühel nõrgemal osapoolel, vähekindlustatud taustaga tudengitel, toime tulla käiksid kaasas elukalliduse muutusega.

⁷ Riigikogu kõrghariduse toetusühma raport: Kõrghariduse roll, kvaliteet ja rahastamise alused 2021,

https://www.riigikogu.ee/tegevus/parlamentaarne-kontroll/olulise-tahtsusega-riiklikud-kusimused-ja-raportid/olulise-tahtsusega-riiklike-kusimuste-ja-raportite-arutelu-detailvaade/OTRK:%20Kõrghariduse%20roll,%20kvaliteet%20ja%20rahastamise%20alused_/203c8729-d490-42bf-b9a5-d25efdb3a212

⁸ Kõrghariduse rahastamine Eestis, lühiraport aprill 2022,

https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2022/04/2022_korghariduse_tulevik_luhiraport_korghariduse_rahastamine_eestis.pdf

⁹ Statistikaamet. (2025) Tarbijahinnaindeks tõusis aastaga 6,1%.

<https://stat.ee/et/uudised/tarbijahinnaindeks-tousis-aastaga-61>